

**NÁVRH
STÁTNÍHO ZÁVĚREČNÉHO ÚČTU
ČESKÉ REPUBLIKY
ZA ROK 2010**

**B.
EKONOMICKÝ VÝVOJ A VEŘEJNÉ
ROZPOČTY**

Obsah

I.	EKONOMICKÝ VÝVOJ	1
1.	EKONOMICKÝ VÝKON.....	3
1.1.	<i>Poptávka</i>	4
1.2.	<i>Nabídka</i>	4
1.3.	<i>Důchody</i>	5
2.	CENOVÝ VÝVOJ	6
2.1.	<i>Spotřebitelské ceny</i>	7
2.2.	<i>Ceny výrobců</i>	8
3.	TRH PRÁCE	9
3.1.	<i>Ekonomická aktivita</i>	9
3.2.	<i>Zaměstnanost</i>	10
3.3.	<i>Nezaměstnanost</i>	10
3.4.	<i>Průměrné mzdy</i>	11
4.	PLATEBNÍ BILANCE.....	11
4.1.	<i>Běžný účet</i>	12
4.1.1.	Obchodní bilance podle ČSÚ z údajů celní statistiky	12
4.2.	<i>Kapitálový účet</i>	14
4.3.	<i>Finanční účet</i>	14
4.4.	<i>Měnové kurzy</i>	14
4.5.	<i>Devizové rezervy</i>	15
5.	MĚNOVÝ VÝVOJ A FINANČNÍ TRH	15
5.1.	<i>Měnový přehled</i>	15
5.1.1.	Měnové agregáty (pasiva).....	15
5.1.2.	Úvěry (aktiva).....	15
5.2.	<i>Úrokové sazby</i>	16
II.	VEŘEJNÉ ROZPOČTY	18
1.	PŘÍJMY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ.....	21
2.	VÝDAJE VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	22
3.	SALDA VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	23
4.	DLUH VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	25

I. Ekonomický vývoj

V roce 2010 výkonnost¹ české ekonomiky meziročně vzrostla, což přispělo k velmi pozvolnému uzavírání záporné produkční mezery, do které se ekonomika dostala vlivem externího šoku v podobě výpadku zahraniční poptávky ke konci roku 2008. Na ekonomickou výkonnost působilo pozitivně zejména oživení světového obchodu. Efekty počáteční fáze fiskální konsolidace se naopak projevovaly negativně.

Hrubý domácí produkt v roce 2010 meziročně reálně vzrostl o 2,3 %, a to jak vlivem domácí poptávky, tak i zahraničního obchodu. Domácí poptávka byla příznivě ovlivněna hlavně růstem tvorby hrubého kapitálu zejména v důsledku změny zásob. Růst spotřeby domácností byl nízký, což bylo dáno vysokou mírou nezaměstnanosti a pouze pozvolným růstem reálných mezd. Oživení dynamiky zahraničního obchodu v souvislosti s nečekaně vysokým růstem německé ekonomiky vedlo k tomu, že firmy z důvodu uspokojení vyššího obrátu vytvářely zásoby. Na vývoj zásob měl v průběhu roku vliv i obchod se solárními panely, přičemž ten se rovněž odrazil v nižším než očekávaném poklesu tvorby hrubého fixního kapitálu. Na druhou stranu však zhoršil saldo zahraničního obchodu. S ohledem na opatření s cílem tlumit související dopady obchodu se solárními panely v podobě růstu cen elektrické energie se však jednalo o dočasné efekty jak na domácí poptávku, tak na zahraniční obchod.

Cyklická pozice ekonomiky se negativně odrazila i na trhu práce. Míra nezaměstnanosti klesala po prudkém nárůstu v začátku roku pouze pozvolna a ke konci roku byl navíc zaznamenán její opětovný mírný nárůst mimo jiné v důsledku úsporných opatření ve fiskální oblasti. Zaměstnanost se v roce 2010 dále, i když pomaleji, snižovala.

Poptávkové inflační tlaky byly zanedbatelné a růst průměrné cenové hladiny byl způsoben především administrativními vlivy, které nebyly zásadní. Koncem roku však bylo možné pozorovat relativně silný růst cen potravin a ropy na světových trzích, které se postupně promítaly do domácí cenové hladiny.

ČNB v roce 2010 dále uvolnila měnovou politiku, nicméně rozpětí mezi tříměsíční sazbou PRIBOR a 2T Repo klesalo pouze pozvolna. I tak jisté oživení finančního trhu přispělo k poklesu úrokových sazeb českých dluhopisů, což se pozitivně odrazilo na vývoji deficitu vládního sektoru za rok 2010.

Ve světové ekonomice během roku 2010 pokračovalo oživení, bylo však značně nerovnoměrné. Zatímco ve velkých rozvíjejících se ekonomikách včetně Číny a Indie pokračoval vysoký růst, růst ve vyspělých ekonomikách byl slabší, zejména v eurozóně, kde vývoj na jaře zkomplikovaly turbulence na finančních trzích.

Ekonomika USA vzrostla v roce 2010 o 2,9 % (po poklesu o 2,6 % v roce 2009). Na konci roku převládl optimismus podpořený silnějším růstem v posledním čtvrtletí. Růstový „mix“ je považován za zdravý - silná spotřeba a nepříliš vysoké zásoby. K optimismu přispěl také setrvalý nárůst na akciových trzích, Dow-Jonesův index se přiblížil úrovni 12tisíc bodů. Vzpruhou byl i první výraznější pokles míry nezaměstnanosti, která klesla v prosinci na 9,4 % proti 9,8 % v listopadu. Očekává se však, že trh práce se bude zotavovat ještě několik let.

¹ Zpracováno na základě statistických dat známých do 11. března 2011.

HDP v EU, resp. v eurozóně, vzrostl v roce 2010 o 1,8 %, resp. o 1,7 %, proti poklesu o 4,2 %, resp. 4,1 % v roce 2009. Největší podíl na tom měla německá ekonomika (vzrostla během roku 2010 o 3,6 %). Naproti tomu v roce 2010 ještě poklesl HDP Řecka, Irska a Španělska. V Británii ve 4. čtvrtletí došlo nečekaně k mezičtvrtletnímu poklesu o 0,6 %. Nerovnoměrnost vykazovala i míra nezaměstnanosti, která se celkově udržovala na vysoké úrovni: v prosinci v eurozóně stagnovala na 10,0 %, v SRN se však už čtvrtý měsíc držela na pouhých 6,6 %. Naproti tomu ve Španělsku činila 20,4 % a na Slovensku 14,5 %. Růst byl v eurozóně i v EU založen především na exportu. Po jarních turbulencích na finančních trzích sledovala většina zemí eurozóny program fiskální restrikce a konsolidace.

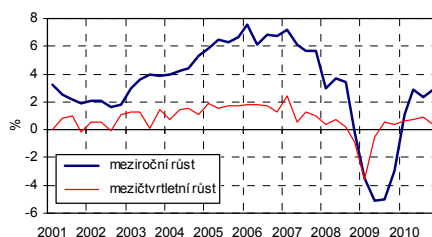
Koncem roku 2010 se obnovil tlak na ceny komodit, což bylo příznakem růstových očekávání, ale také zdrojem významných rizik pro oživení. Cena ropy se koncem roku přiblížila 100 USD/barel (roční průměr 79,7 USD). Významně také rostly ceny potravin, index cen potravinářských komodit FAO v prosinci překonal rekordní maximum z června 2008.

1. Ekonomický výkon

V roce 2010 došlo k oživení výkonnosti české ekonomiky, kdy reálný hrubý domácí produkt (HDP) meziročně vzrostl o 2,3 %². Měřeno mezičtvrtletními přírůstky HDP vykazovalo oživení reálné ekonomiky vzestupnou tendencí, pouze ve 4. čtvrtletí došlo k jejímu výraznému zpomalení.

Výkonnost české ekonomiky byla pozitivně ovlivněna domácí poptávkou i zahraničním obchodem. Při pouze nízkém zvýšení spotřeby domácností bylo hlavním faktorem růstu domácí poptávky zvýšení zásob. Růst zahraničního obchodu se odvíjel od růstu exportních trhů, zejména pak německé ekonomiky. Oživení zahraničního obchodu se promítlo do potřeb firem tvořit zásoby, pozitivně ovlivnilo jinak nepříznivou situaci na trhu práce a významně přispělo alespoň k mírnému růstu mezd v podnikatelské sféře. Tyto skutečnosti se rovněž odrazily v udržení meziroční dynamiky spotřeby domácností. Dalším faktorem, který přispěl k meziročnímu růstu ekonomické aktivity, byl obchod se solárními panely. I když byl jeho efekt na vývoj zahraničního obchodu negativní, neboť většina instalovaného výkonu byla importována, odrazil se pozitivně ve vývoji investic. Odhadujeme, že čistý pozitivní efekt na vývoj HDP činil 0,2 p.b.

Graf č. 1: Hrubý domácí produkt (stálé ceny)

Pramen: ČSÚ

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2010 reálně vzrostla o 3,3 %. Její vývoj byl pozitivně ovlivněn především růstem přidané hodnoty zpracovatelského průmyslu. Rovněž došlo k oživení odvětví, která poskytují soukromé služby. Naopak hrubá přidaná hodnota ve stavebnictví meziročně klesla.

Nominální HDP v roce 2010 vzrostl o 1,2 %, přičemž úhrnná cenová hladina měřená deflátozem HDP klesla o 1,1 %. Její meziroční snížení bylo ovlivněno především směnnými relacemi, kdy došlo k vyššímu meziročnímu poklesu cen exportu, než kolik činil pokles cen importu.

Ukazatel reálného hrubého důchodu (RHDD), který vyjadřuje objem důchodů plynoucích do ekonomiky z realizace produkce, a ve srovnání s HDP tedy zohledňuje efekt změny směnných relací, vzrostl v důsledku zhoršení směnných relací méně než HDP. Konkrétně vzrostla výkonnost ekonomiky měřená RHDD o 0,6 %.

² Meziroční indexy ze sezónně neočištěných dat, mezičtvrtletní indexy z dat sezónně očištěných.

1.1. Poptávka

Domácí poptávka k růstu HDP přispěla 1,3 p.b. Nejvíce k růstu HDP přispěla tvorba hrubého kapitálu, a to vlivem meziročního růstu zásob. Ty rostly s ohledem na oživení odvětví průmyslu, které bylo dáno růstem zahraničního obchodu. Tvorba hrubého fixního kapitálu meziročně klesla, avšak její pokles byl přibržděn obchodem se solárními panely, což byl s ohledem na přijatá opatření jednorázový efekt. Investice do dopravních prostředků a strojů a ostatních zařízení dále meziročně klesly. Došlo k velmi mírnému meziročnímu růstu investic do obydlí.

Tabulka č. 1: Výdaje na hrubý domácí produkt

		2008	2009	2010				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3689	3626	3670	870	935	926	939
HDP, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	4,3	-1,7	1,2	-0,6	1,8	2,0	1,6
HDP, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	2,5	-4,1	2,3	1,0	2,9	2,4	2,9
Konečná spotřeba	<i>mzr. %</i>	2,8	0,6	0,4	0,8	0,9	0,2	-0,3
domácností	<i>mzr. %</i>	3,6	-0,3	0,4	0,2	0,9	0,4	0,0
vlády	<i>mzr. %</i>	1,1	2,6	0,3	2,0	0,9	-0,2	-1,3
neziskových institucí	<i>mzr. %</i>	5,3	7,9	5,0	8,8	5,2	3,6	2,8
Tvorba hrubého kapitálu	<i>mzr. %</i>	-2,8	-15,8	4,7	-8,6	2,3	14,4	11,9
fixního	<i>mzr. %</i>	-1,5	-7,9	-4,6	-9,4	-6,5	-0,4	-2,3
Vývoz	<i>mzr. %</i>	6,0	-10,8	18,0	18,0	20,7	15,7	17,7
Dovoz	<i>mzr. %</i>	4,7	-10,6	18,0	15,3	20,0	18,6	17,9

Pramen: ČSÚ

Oživení zahraničního obchodu a z toho plynoucí alespoň zmírnění negativních dopadů proběhlé recese na trhu práce a mírný reálný růst průměrné mzdy v podnikatelském sektoru pomohly udržet dynamiku spotřeby domácností těsně nad úrovní roku 2009. Spotřeba statků dlouhodobé spotřeby dále mírně meziročně klesla, avšak došlo k oživení spotřeby služeb.

V roce 2010 došlo k prudkému obnovení dynamiky vývozu i dovozu, přičemž meziroční růsty vývozu a dovozu byly stejné. Čistý vývoz přispěl k růstu HDP ve výši 1,0 p.b.

1.2. Nabídka

Na nabídkové straně ekonomiky vzrostla v roce 2010 hrubá přidaná hodnota (HPH) meziročně reálně o 3,3 %. Na meziročním zvýšení HPH se podílela téměř všechna odvětví, nejvýrazněji však zpracovatelský průmysl, jehož příspěvek k růstu HPH dosáhl 2,5 p.b. při meziročním růstu o 10,8 %. Ve službách byl růst ve srovnání s průmyslem mírnější. HPH odvětví peněžnictví, komerční služby se zvýšila o 5,0 %. Také HPH v odvětví obchod, pohostinství, doprava překročila úroveň stejného období předchozího roku. Snížení tvorby HPH postihlo v důsledku nedostatečné poptávky stavebnictví a ve druhé polovině roku také zemědělství.

Struktura podílů odvětví na nominální HPH se proti roku 2009 příliš nezměnila. Nejvýraznější změna nastala v průmyslu, kde snížení podílu HPH u výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody bylo vyrovnáno zvýšením ve zpracovatelském průmyslu.

Tabulka č. 2: Produktivita práce a jednotkové náklady práce (podle národních účtů)

		2008	2009	2010				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HPH, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3321,4	3258,0	3298,3	782,8	839,0	831,5	845,1
HPH, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	4,5	-1,9	1,2	-1,2	1,6	2,3	2,2
HPH, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	3,4	-4,5	3,3	1,3	3,6	3,6	4,5
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	7,8	-11,9	10,8	2,4	8,3	15,1	17,7
Produktivita práce ¹⁾	<i>mzr. %</i>	2,1	-3,4	4,1	3,5	4,7	3,7	4,4
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	6,8	-6,4	13,5	8,9	11,2	15,6	18,0
Nominální průměrná náhrada ²⁾	<i>mzr. %</i>	6,3	0,4	2,9	0,7	3,0	4,3	3,6
Jednotkové náklady práce ³⁾	<i>mzr. %</i>	4,1	3,9	-1,1	-2,7	-1,6	0,6	-0,8
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	-1,7	2,6	-6,7	-6,5	-6,2	-7,0	-7,0

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Vysvětlivky: 1) Hrubá přidaná hodnota ve stálých cenách na jednoho zaměstnaného (fyzické osoby).

2) Objem náhrad zaměstnancům v běžných cenách na jednoho zaměstnance (fyzické osoby)

3) Podíl nominální průměrné náhrady a produktivity práce

Při pokračujícím poklesu zaměstnanosti (o 0,8 %) se celková produktivita práce zvýšila o 4,1 %. Příznivě se také vyvíjela relace produktivity práce a nominálních průměrných náhrad. K propadu došlo pouze v zemědělství a ve stavebnictví.

Snížení jednotkových nákladů práce a zároveň totéž snížení implicitního deflátoru HPH eliminovalo riziko nákladové inflace v ekonomice. Z pohledu odvětvové struktury tento celkový názor neplatí. Mzdově-nákladové tlaky se projeví v zemědělství a poměrně výrazné byly ve stavebnictví.

1.3. Důchody

Meziroční růst reálné ekonomické aktivity se projevil růstem realizovaných důchodů výrobních faktorů podílejících se na produkci. V roce 2010 vzrostl jak hrubý provozní přebytek a smíšený důchod, tak náhrady zaměstnancům, přičemž oba typy důchodů v roce 2009 poklesly.

Vývoj náhrad zaměstnancům z hlediska jednotlivých odvětví byl s výjimkou ostatních služeb diferencovaný podle vývoje hrubé přidané hodnoty. K růstu náhrad zaměstnancům došlo v odvětví průmyslu, peněžnictví a komerčních služeb a ostatních služeb. Vývoj náhrad zaměstnancům ve stavebnictví byl kvalitativně v souladu s vývojem hrubé přidané hodnoty tohoto odvětví, kde došlo k meziročnímu poklesu hrubé přidané hodnoty i náhrad zaměstnancům.

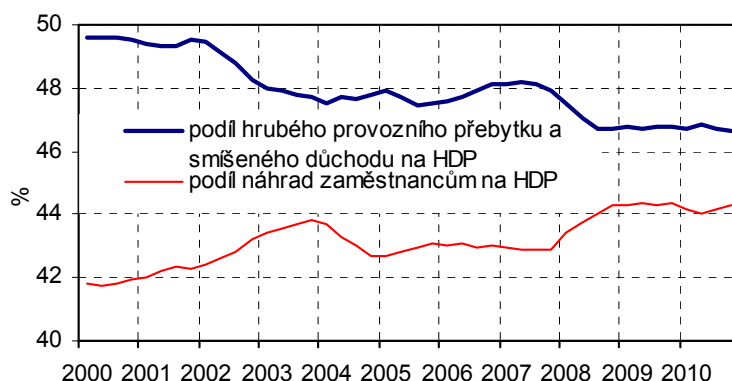
Tabulka č. 3: Důchodová struktura hrubého domácího produktu

		2008	2009	2010				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3689	3626	3670	870	935	926	939
Čisté daně	<i>podíl %</i>	9,0	8,9	9,1	9,0	9,6	10,0	7,7
Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	<i>podíl %</i>	46,7	46,8	46,6	46,6	47,6	46,6	45,8
Náhrady zaměstnancům	<i>podíl %</i>	44,3	44,3	44,3	44,4	42,8	43,4	46,5
zemědělství, lesnictví, rybolov	<i>podíl %</i>	1,1	1,0	1,0	0,9	1,0	1,1	1,1
průmysl	<i>podíl %</i>	13,6	12,6	12,7	12,7	12,3	12,4	13,5
stavebnictví	<i>podíl %</i>	2,8	2,8	2,7	2,6	2,7	2,7	2,9
obchod, pohostinství, doprava	<i>podíl %</i>	9,9	10,0	9,9	10,0	9,6	9,7	10,2
peněžnictví, komerční služby	<i>podíl %</i>	6,4	6,7	6,6	6,9	6,3	6,4	6,8
ostatní služby	<i>podíl %</i>	10,5	11,3	11,3	11,4	11,0	11,0	12,0

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Pomalejší růst hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu proti růstu nominálního HDP se projevil poklesem podílu hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu na HDP. Na druhé straně se zvýšil podíl čistých daní na nominálním HDP. Podíl náhrad zaměstnancům na nominálním HDP zůstal nezměněn. Jednalo se však o velmi malé změny podílů na HDP ve srovnání s rokem 2009. Nízká dynamika náhrad zaměstnancům zřejmě souvisela jednak s obezřetností firem při rozhodování o využívání kapacit a lidských zdrojů v situaci oživení obchodu po proběhlé recesi a rovněž s napjatou situací na trhu práce, která firmy nenutila ke zvyšování sazeb odměn za práci.

Graf č. 2: Podíly sumárních složek důchodů na HDP – klouzavé úhrny

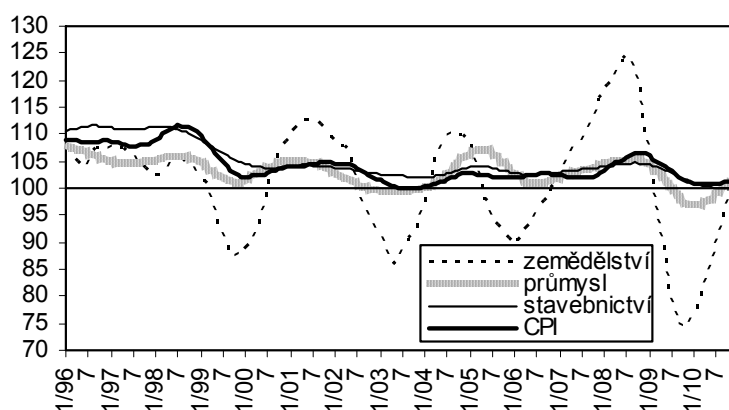
Pramen: ČSÚ, propočet MF

2. Cenový vývoj

Rok 2010 se vyznačoval poměrně mírným růstem spotřebitelských cen, který korespondoval s celkovým ekonomickým vývojem. Vlivem zdražení pohonných hmot a potravin na konci roku činila prosincová meziroční hodnota 2,3 %. Vývoj indexu spotřebitelských cen byl v roce 2010 z větší části dán příspěvkem administrativních opatření. Průměrná roční míra inflace dosáhla 1,5 %, což je z dlouhodobého hlediska nízká hodnota.

Z cen výrobců vykázaly v roce 2010 největší dynamiku ceny zemědělských výrobců (zejména ceny v rostlinné výrobě). Ceny průmyslových výrobců přešly z meziročního poklesu v 1. čtvrtletí do meziročního růstu. Mírný pokles byl zaznamenán u cen tržních služeb a také u cen stavebních prací, které vykázaly v průměru za celý rok první meziroční pokles za dobu měření od roku 1995.

Graf č. 3: Spotřebitelské ceny a ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, průměr hladiny cen za posledních 12 měsíců k průměru předchozích 12 měsíců

2.1. Spotřebitelské ceny

Spotřebitelské ceny v roce 2010 vykazovaly poměrně mírný meziroční růst, k jehož zrychlení došlo vlivem zdražení pohonných hmot a potravin až v posledním měsíci roku. Prosincová meziroční hodnota tak dosáhla 2,3 %. Příspěvek administrativních opatření³ v prosinci 2010 činil 1,6 p.b., z čehož 1,1 p.b. připadalo na vliv změn daňových úprav (od 1. 1. 2010 došlo ke zvýšení obou sazeb DPH o 1,0 p.b. a ke zvýšení spotřebních daní z pohonných hmot, alkoholických nápojů a tabákových výrobků). Průměrný příspěvek administrativních opatření činil 1,4 p.b. (o 0,5 p.b. méně než v roce 2009). Příspěvek tržního růstu cen přešel ze záporných hodnot v 1. pololetí do kladných hodnot ve 2. pololetí, nejvyšší hodnoty dosáhl v prosinci.

Ceny ropy vyjádřené v USD nevykazovaly v 1. pololetí 2010 jasný trend, ve 2. pololetí se však dostavil jejich růst. Korunové ceny ropy výrazněji vzrostly v závěru roku a odrazily se v cenách pohonných hmot na českém trhu. V roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 vzrostly průměrné ceny benzínu Natural 95 i motorové nafty o 17 %. V prosinci dosáhla průměrná cena benzínu Natural 95 nejvyšší hodnoty od září 2005.

Tabulka č. 4: Index spotřebitelských cen

Oddíl č.		váha v koši ‰	2009		2010	
			prosinec sopr=100	přísspěvek k růstu	prosinec sopr=100	přísspěvek k růstu
			%	p.b.	%	p.b.
	Ú h r n	1000,0	101,0	1,0	102,3	2,3
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	170,3	96,5	-0,6	105,6	1,0
2	Alkoholické nápoje, tabák	86,0	102,0	0,2	105,3	0,4
3	Odívání a obuv	47,2	97,2	-0,1	96,8	-0,2
4	Bydlení, voda, energie, paliva	253,4	104,4	1,2	102,3	0,6
5	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	55,2	99,1	0,0	99,3	0,0
6	Zdraví	25,0	96,0	-0,1	106,3	0,2
7	Doprava	114,9	104,5	0,4	102,6	0,3
8	Pošty a telekomunikace	39,9	96,0	-0,1	99,5	0,0
9	Rekreace a kultura	93,7	99,1	-0,1	98,4	-0,2
10	Vzdělávání	7,8	101,5	0,0	102,0	0,0
11	Stravování a ubytování	44,3	101,5	0,1	102,4	0,1
12	Ostatní zboží a služby	62,4	101,8	0,1	101,4	0,1

Pramen: ČSÚ, stálé váhy roku 2008

Největší příspěvek k prosincovému meziročnímu růstu spotřebitelských cen byl dán oddílem potraviny a nealkoholické nápoje, kde ceny v závěru roku reagovaly na vývoj cen zemědělských výrobců a potravinářských komodit na světových trzích. Následovaly oddíly bydlení, jehož příspěvek nebyl zdaleka tak výrazný jako v předchozích letech, alkoholické nápoje a tabák a doprava, kde se projevilo zvýšení spotřebních daní. Naopak k poklesu cen došlo především u oblečení a obuvi (podrobněji viz tab. 3).

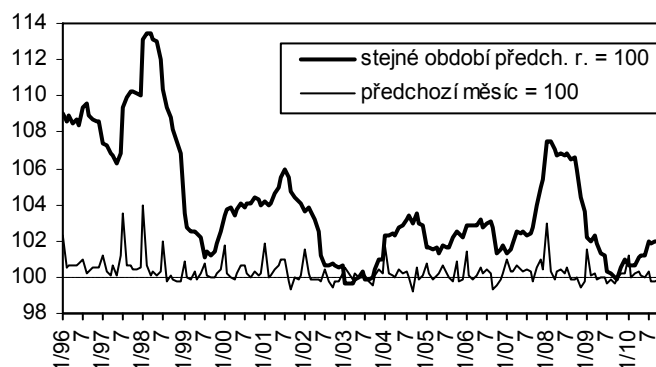
Ceny zboží úhrnem vzrostly o 2,4 % (v prosinci 2009 pokles o 0,2 %) a ceny služeb o 2,1 %, což je o 0,5 p.b. méně než v prosinci 2009.

³ Změny maximálních cen, věcně usměrňovaných cen a ostatní necenová opatření (změna daní).

Klouzavá roční míra inflace se v 1. čtvrtletí snižovala a po stagnaci ve 2. čtvrtletí setrvale ve 2. pololetí 2010 rostla a v prosinci dosáhla 1,5 %. To je sice o 0,5 p.b. více oproti roku 2009, stále se však jedná o třetí nejnižší hodnotu od roku 1989.

Průměrná míra inflace měřená na bázi HICP v ČR v roce 2010 činila 1,2 % a byla tak o 0,6 p.b. vyšší než v roce 2009. V EU se v jednotlivých měsících roku 2010 pohybovala v rozpětí od 1,0 % do 2,1 %. Konečná hodnota 2,1 % byla o 1,1 p.b. vyšší než v roce 2009.

Graf č. 4: Spotřebitelské ceny

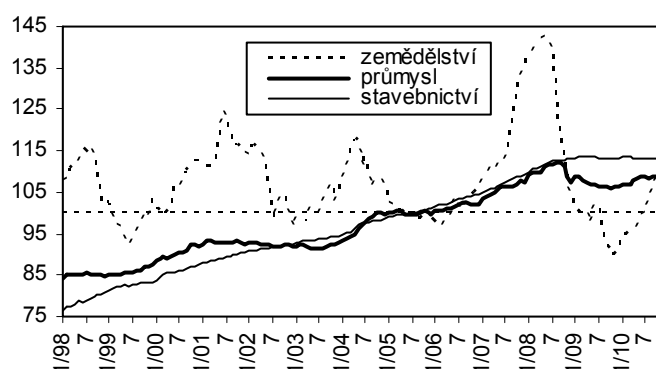

Pramen: ČSÚ

2.2. Ceny výrobců

Ceny průmyslových výrobců přešly z meziročního poklesu v 1. čtvrtletí do meziročního růstu a za rok 2010 se zvýšily v průměru meziročně o 1,2 %. Úroveň cen však ještě svého předkrizového vrcholu ze srpna 2008 nedosáhla. Ceny stavebních prací se v roce 2010 nepatrně snížily. V průměru za celý rok zaznamenaly meziroční pokles o 0,2 %, což je první pokles za dobu měření od roku 1995 a údaj korespondující s utlumením stavební výroby. Snížily se také ceny tržních služeb a to v průměru meziročně o 1,2 %. Předtím za dobu měření od roku 1995 došlo k nepatrnému poklesu cen tržních služeb pouze v roce 2005. Ceny zemědělských výrobců v průměru za celý rok 2010 vzrostly v porovnání s rokem 2009 o 5,1 % při rychlejšímu růstu cen v rostlinné než živočišné výrobě. Ve 2. pololetí 2010 přešly ceny zejména vlivem cen rostlinných výrobků z meziročních poklesů do silných meziročních růstů.

Graf č. 5: Ceny výrobců (bazické indexy, průměr roku 2005=100)

Pramen: ČSÚ

3. Trh práce

Trh práce byl v roce 2010 významně ovlivňován jak zpožděnými dopady recese, tak realizovanými i avizovanými úpravami legislativy.

Tabulka č. 5: Základní ukazatele trhu práce

			2008	2009	2010				
					rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Zaměstnanost	celkem VŠPS ¹	mzr. %	1,6	-1,4	-1,0	-2,4	-1,2	-0,2	-0,2
	zaměstnanci VŠPS	mzr. %	1,7	-2,1	-2,1	-3,0	-2,4	-1,2	-1,3
	evidenční ²	mzr. %	0,8	-4,9	-2,3	-4,6	-2,2	-1,2	-1,2
Nezaměstnanost	VŠPS ³	mzr. %	-16,8	53,2	9,0	39,6	12,2	-3,2	-5,7
	MPSV ⁴	mzr. %	-17,4	43,4	13,6	39,6	16,3	3,1	0,3
Ekonomicky neaktivní VŠPS		mzr. %	1,8	0,3	0,6	0,5	0,9	0,6	0,5
Průměrná mzda evidenční ²		mzr. %	7,8	4,0	2,0	2,4	2,4	2,1	0,9

Pramen: ČSÚ, MPSV

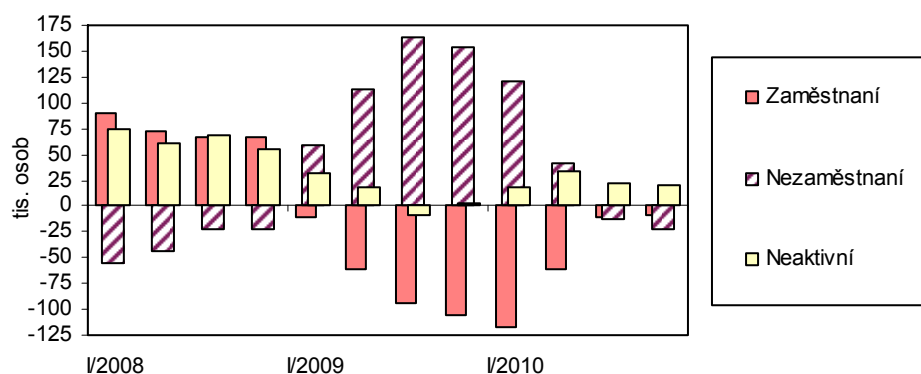
Vysvětlivky:

- ¹⁾ Zaměstnaný VŠPS pracoval v referenčním týdnu alespoň 1 hodinu
- ²⁾ Zaměstnanci (přepočtené počty) v pracovním poměru, včetně odhadu malých podniků
- ³⁾ Nezaměstnaný VŠPS nepracoval, práci aktivně hledal a byl schopen nastoupit do 14 dnů
- ⁴⁾ Nezaměstnaný MPSV vyhověl podmínkám pro registraci na úřadu práce

3.1. Ekonomická aktivita

Přírůstek populace nad 15 let činil podle VŠPS v meziročním srovnání v průměru 6 tisíc (na 9015 tisíc osob). Zaměstnanost klesla o 49 tisíc osob na 4885 tisíc, nezaměstnanost vzrostla o 32 tisíce na 384 tisíce a přibýlo 24 tisíc osob mimo ekonomickou aktivitu (na 3747 tisíc).

Graf č. 6: Ekonomická aktivita (meziroční přírůstky)

Pramen: ČSÚ, VŠPS

Nejvýznamnější růstovou složkou neaktivních podle VŠPS byli důchodci (o 34 tisíce na 2264 tisíce). Část z nich pracovala, proto je patrný rozdíl mezi růstem zaměstnanosti i počtu důchodců podle statistiky VŠPS a údajů z administrativních zdrojů. Pokračující odchody do předčasných důchodů, převážně jako alternativa nezaměstnanosti, ukazují na přetrvávající problémy v oblasti zaměstnávání osob nad 55 let.

Míra zaměstnanosti (15 až 64 let) se meziročně snížila o 0,4 p.b. na 65,0 %. Míra ekonomické aktivity v této kategorii vzrostla o 0,1 p.b. na 70,2 %.

3.2. Zaměstnanost

Celkový pokles zaměstnanosti byl z pohledu postavení v zaměstnání dán dalším úbytkem zaměstnanců a členů produkčních družstev (o 2,1 % na 4019 tisíc osob). Část zaměstnanců se přesunula do sebezaměstnaných, často se však jednalo o pokračující snahu podniků o optimalizaci jak daňovou tak i počtu stálých pracovníků. Pozitivním signálem z hlediska sektorové zaměstnanosti bylo meziroční zpomalování úbytku v sekundárním sektoru, které ve 4. čtvrtletí přešlo v důsledku ožívování světové poptávky a možností rozšiřování produkce do přírůstku.

Ke 31. 12. 2010 v ČR legálně pracovalo 306 tisíc cizích státních příslušníků, (meziročně o 6,6 % méně), nadpoloviční většina z nich byla ze zemí EU/EHP.

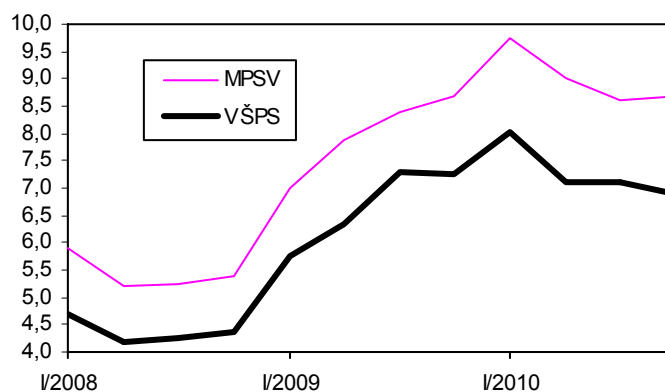
3.3. Nezaměstnanost

Bezprecedentní nárůst nezaměstnanosti v začátku roku 2010 postihl celou ČR. Vedle dopadů recese se zde projevilo i propouštění pracovníků s nižšími mzdami, na které již neplatily daňové úlevy. Následný úbytek ve 2. a částečně i 3. čtvrtletí však postupně zpomaloval a počet nově hlášených v prosinci opět překonal očekávání. Koncový přírůstek byl však výrazně dán snahou uchazečů zajistit si výhodnější podmínky než při registraci až v roce 2011.

Průměrný počet nezaměstnaných meziročně vzrostl podle dat zjišťovaných na základě VŠPS na 384 tisíce, u registrovaných na úřadech práce na 529 tisíc (meziroční přírůstek o 32, resp. 63 tisíce osob).

Pro mezinárodní srovnávání je obvykle používána míra nezaměstnanosti podle VŠPS, kde došlo k meziročnímu nárůstu v průměru o 0,6 p.b. na 7,28 %; v kontextu EU27 se jednalo o hodnotu o více než 1 p.b. pod průměrem.

Graf č. 7: Míra nezaměstnanosti (% , průměr čtvrtletí)

Pramen: ČSÚ, MPSV

Podle dosaženého vzdělání trvale převažují nezaměstnaní s nízkým vzděláním, ale přibývají i absolventi s vyšším vzděláním se specializací, po níž není poptávka. Úbytek volných pracovních míst ve druhé polovině roku zpomalil a zastavil se mírně nad hladinou 30 tisíc, kde je patrně bariéra strukturální využitelnosti. Na jedno místo připadalo v průměru 16 registrovaných uchazečů (o 6,4 více než ve v roce 2009).

Příspěvek v nezaměstnanosti pobíralo 30,9 % uchazečů, i celková suma byla v meziročním srovnání výrazně nižší. Nelze však v kontextu s tím pominout, že vzrostly nároky na dávky pomoci v hmotné nouzi i počet důchodců. Průměrná roční výše příspěvku dosáhla 5713 Kč, což znamenalo meziroční pokles o 2,4 %.

3.4. Průměrné mzdy

Meziroční růst průměrné mzdy byl nejnižší za posledních 10 let. V průměru za rok dosáhla průměrná hrubá nominální mzda 23 951 Kč⁴, v podnikatelské sféře 23 873 Kč a nepodnikatelské 24 289 Kč. Růst byl tažen výhradně podnikatelskou sférou (ve sledovaném souboru tvoří více než 80 %).

Tabulka č. 6: Průměrná mzda

			2008	2009	2010				
					rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Průměrná mzda celkem	mzr. %		7,8	4,0	2,0	2,4	2,4	2,1	0,9
	nominálně podnikatelská sféra	mzr. %	8,6	3,7	2,6	2,2	2,7	3,0	2,1
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	4,3	4,7	-0,6	3,2	1,0	-1,7	-3,9
Průměrná mzda celkem	mzr. %		1,4	3,0	0,5	1,7	1,2	0,2	-1,2
	reálně (CPI) podnikatelská sféra	mzr. %	2,2	2,7	1,1	1,5	1,5	1,1	0,0
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	-1,9	3,7	-2,1	2,5	-0,2	-3,5	-5,9

Pramen: ČSÚ, Podniková evidence, přepočtené počty, včetně dopočtu malých podniků

Postupně se zlepšující globální ekonomická situace zvyšovala poptávku, a tím i domácí produkci. Opatrná mzdová i personální politika však v průmyslu vedla zpočátku k růstu mezd převážně rozšiřováním pracovní doby minimalizovaného počtu pracovníků a k přírůstku zaměstnanosti i růstu průměrné mzdy v této sekci došlo až koncem roku. Mzda zde za rok 2010 při meziročním poklesu zaměstnanosti (o 2,8 %) vzrostla o 3,6 %. V ostatních tržních odvětvích a službách však byl růst průměrné mzdy většinou vykoupen poklesem zaměstnanosti.

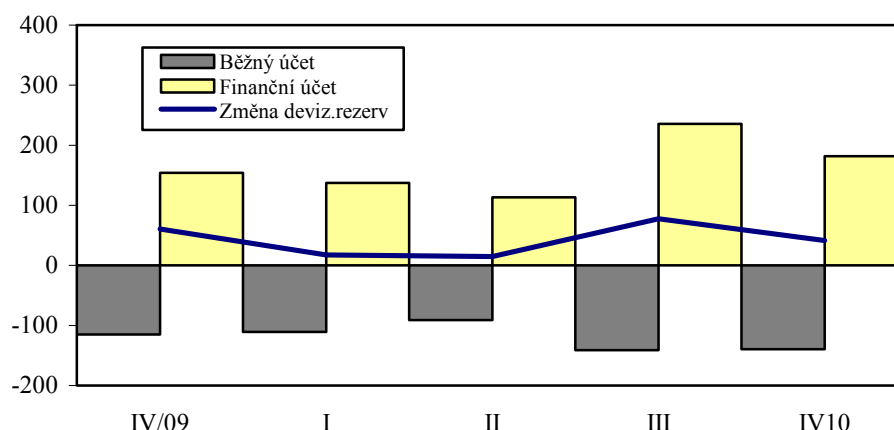
V nepodnikatelské sféře došlo zaváděním úsporných opatření k dosud nevídanému meziročnímu poklesu nominální průměrné mzdy. K němu nejvýznamněji přispěla veřejná správa a obrana, kde došlo k poklesu počtu zaměstnanců i průměrné mzdy, nejvýraznějším v konci roku. V sekci vzdělávání poklesla průměrná mzda při přírůstku počtu osob. Nejvýraznější meziroční nárůst průměrné mzdy, spojený s růstem počtu osob, byl ve zdravotnictví a sociální péči.

4. Platební bilance

Běžný účet platební bilance (BÚ) skončil v roce 2010 schodkem ve výši 139,2 mld. Kč. Rozhodující vliv na výši deficitu měl odliv dividend z přímých zahraničních investic (PZI) do zahraničí, zaznamenávaný na bilanci výnosů, který převýšil přebytek bilance obchodu se zbožím a službami. Finanční a kapitálový účet skončily přebytkem 182,1 resp. 34,0 mld. Kč.

⁴ Podle nové koncepce ČSÚ je běžně zveřejňovaná průměrná hrubá měsíční mzda podílem veškerých mzdových prostředků (vč. příplatků za přesčas, prémie a odměn, náhrad mzdy atd.) připadajícím na jednoho zaměstnance za měsíc. Je zahrnut i odhad malých podniků a údaje jsou přepočteny na plnou zaměstnanost. Nevypovídá tedy o výplatě jednoho konkrétního zaměstnance

Graf č. 8: Platební bilance (roční klouzavé úhrny, mld. Kč)

Pramen: ČNB, propočty MF

4.1. Běžný účet

Zvýšení schodku běžného účtu o 24,4 mld. Kč souviselo se zhoršením obchodní bilance a bilance výnosů, které převážilo zlepšení bilance služeb a běžných převodů. Vnější nerovnováha vyjádřená poměrem deficitu BÚ k HDP se tak meziročně zhoršila z -3,2 % na -3,8 %⁵.

Saldo obchodní bilance skončilo přebytkem 54,0 mld. Kč⁶, což znamenalo meziroční zhoršení o 27,2 mld. Kč. Výsledek byl dosažen při růstu obratu zahraničního obchodu o 19,6 %, když vývoz vzrostl o 18,5 % a dovoz o 20,7 %. Bilance služeb dosáhla přebytku ve výši 66,1 mld. Kč, (o 0,9 mld. Kč více). Zlepšení bilance cestovního ruchu a ostatních služeb převýšilo zhoršení bilance dopravních služeb. Schodek bilance výnosů, která je rozhodující pro výsledné saldo běžného účtu, se meziročně mírně zvýšil o 6,0 mld. Kč na 257,7 mld. Kč. Vzrostl odliv investičních výnosů, naopak odliv náhrad zaměstnancům se v saldu snížil. Schodek bilance běžných převodů klesl o 7,9 mld. Kč na 1,5 mld. Kč zejména lepším čerpáním z fondů Evropské unie, vykazovaným v rámci převodů na BÚ.

4.1.1. Obchodní bilance podle ČSÚ z údajů celní statistiky

S oživením zahraniční poptávky zahraniční obchod⁷ v roce 2010 dynamicky rostl a obrat obchodu dosáhl za celý rok nejvyšší hodnoty od vzniku ČR (4908,9 mld. Kč). Růst vývozu, zejména strojírenské produkce byl provázen růstem investičních dovozů, poměrně slabší spotřebitelská poptávka se odrazila v nižších dovozech průmyslového spotřebního zboží i některých potravinářských komodit a surovin. Vývoz se v roce 2010 zvýšil o 17,6 % a dosáhl 2515,9 mld. Kč, dovoz vzrostl o 20,3 % na 2393,0 mld. Kč.

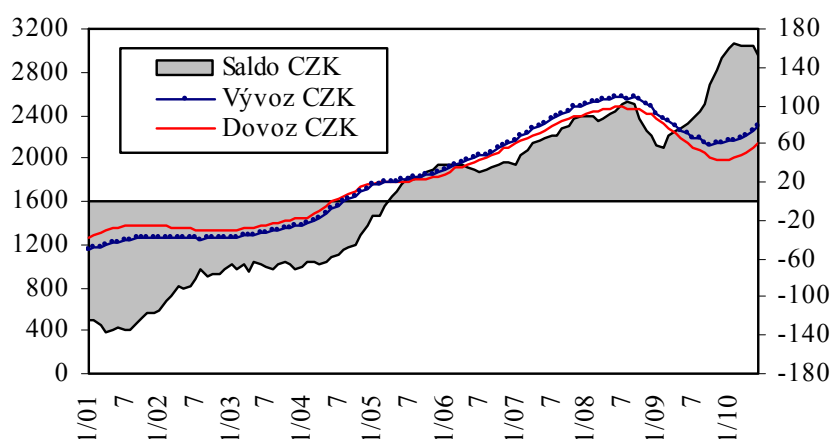
Tempa růstu dovozu převyšovala růst vývozu po většinu roku 2010 a přebytek obchodní bilance se tak snižoval, přesto aktivum 122,8 mld. Kč (o 26,8 mld. Kč nižší proti roku 2009) byl historicky druhý nejlepší výsledek obchodní bilance.

⁵ Revize dat ČNB podle požadavku Eurostatu, spočívající ve změně metodiky vykazování zahraničního obchodu se zbožím a službami vedla ke zhoršení podílového ukazatele schodku BÚ na HDP v roce 2009 o 2,1 p.b. na -3,2 % a v roce 2010 o 0,9 p.b. na -3,8 %. Data za předchozí roky nejsou dosud k dispozici.

⁶ V cenách FOB v metodice platební bilance, podstatná je změna vlastnictví mezi rezidentem a nerezidentem.

⁷ Vývoz v metodice FOB, dovoz CIF, podstatou je přechod zboží přes hranice.

Graf č. 9: Obchodní bilance (roční klouzavé úhrny, mld. Kč)

Pramen: ČSÚ, propočty MF

Bilanci negativně ovlivnil růst cen komodit na světových trzích, zejména minerálních paliv a rovněž vývoj cen zahraničního obchodu. Směnné relace se meziročně zhoršily v průměru o 2,9 %⁸, když vývozní ceny poklesly o 1,0 % a dovozní cen se zvýšily o 2,0 % (rozdíl dán zaokrouhlením).

Přebytek obchodní bilance byl vytvořen převážně v obchodě se strojírenskou produkcí, zejména v obchodě se silničními vozidly (250,6 mld. Kč), naopak nejvyšším deficitem skončila bilance obchodu s ropou (96,4 mld. Kč).

Tabulka č. 7: Komoditní struktura

Třídy SITC	Vývoz			Dovoz			Změna salda
	Index (%)	Podíl (%)		Index (%)	Podíl (%)		v mld. Kč
	2010/2009	2009	2010	2010/2009	2009	2010	2010/2009
Celkem	117,6	100,0	100,0	120,3	100,0	100,0	-26,8
0 - Potraviny a živá zvířata	105,5	3,5	3,1	105,7	5,4	4,7	-2,0
1 - Nápoje a tabák	104,3	0,8	0,7	107,0	0,7	0,6	-0,2
2 - Surové materiály (s výj. paliv)	132,2	2,7	3,0	143,3	2,3	2,7	-0,9
3 - Neroztná paliva a maziva	120,8	3,6	3,7	124,7	9,2	9,6	-29,4
4 - Živočišné a rostlinné oleje	144,3	0,1	0,2	74,3	0,3	0,2	2,7
5 - Chemikálie	119,8	6,4	6,5	114,2	11,2	10,6	-4,6
6 - Tržní výrobky	116,6	17,6	17,4	122,1	17,6	17,9	-15,3
7 - Stroje a přepravní zařízení	119,0	53,6	54,2	126,1	41,3	43,3	3,6
8 - Průmyslové výrobky	111,4	11,7	11,1	103,9	11,9	10,3	19,3
9 Komodity jinde nezařazené	146,5	0,1	0,1	139,0	0,1	0,1	0,0

Pramen: ČSÚ

Vývoz vzrostl v roce 2010 ve všech komoditních třídách. Nejvýznamnější pro obchodní bilanci měl nárůst vývozu komodit třídy strojů a dopravních prostředků a z nich zejména silničních vozidel (o 17,2 %), elektrických zařízení, přístrojů a spotřebičů (o 26,1 %) a výpočetní techniky (o 32,4 %). Z významnějších položek vývozu byl zaznamenán největší pokles u ostatních dopravních prostředků (o 24,4 %) a elektrického proudu (o 21,5 %).

Dovoz se zvýšil ve všech třídách kromě třídy živočišných a rostlinných olejů. Z významných položek nejvíce rostl dovoz elektrických zařízení, přístrojů a spotřebičů (o 37,6 %) – vliv dovozu zařízení pro fotovoltaiku, a výpočetní techniky (o 40,8 %). Z nestrojírenských komodit to pak byla paliva i nepalivové suroviny a polotovary.

⁸ Z výběrových indexů v zahraničním obchodě se zbožím.

V teritoriálním členění zůstávají nejdůležitějšími obchodními partnery ČR země EU, i když z dlouhodobého hlediska je patrný trend mírného snižování jejich podílu na českém vývozu a hlavně dovozu. Největší význam má tradičně Německo (podíl 31,9 % ve vývozu a 25,5 % v dovozu), Slovensko (8,8 resp. 5,2 %) a Polsko (7,3 resp. 10,1 %). Spolu s Francií, Itálií, Rakouskem a Spojeným královstvím představoval v roce 2010 podíl těchto sedmi zemí více než 71 % českého vývozu a téměř 61 % dovozu.

Z mimoevropských zemí má největší význam pro český zahraniční obchod Čína, její podíl – především v dovozu – se neustále zvětšuje. Ve vývozu to bylo v uplynulém roce 0,9 % (o 0,2 p.b. více) a v dovozu 12,2 % (o 2,1 p.b. více).

4.2. Kapitálový účet

Kapitálový účet skončil v roce 2010 přebytkem 34,0 mld. Kč vlivem kladného salda převodů ve vztahu k rozpočtu EU a výnosů z obchodů s emisními povolenkami, zaznamenávanými na tomto účtu. Tento výsledek byl o 7,8 mld. Kč meziročně horší.

4.3. Finanční účet

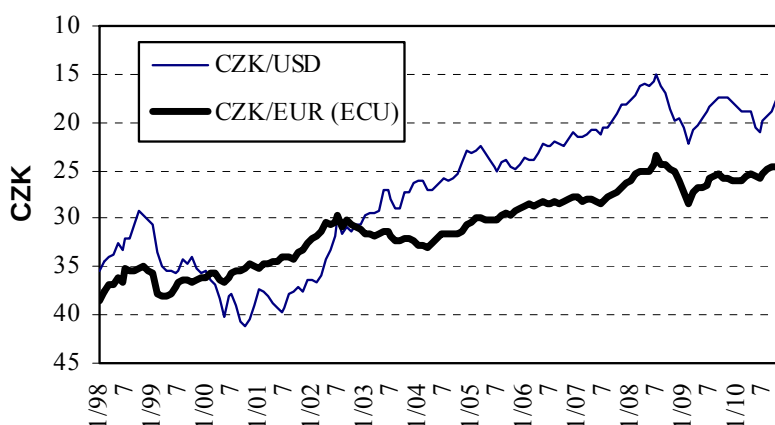
Čistý příliv zdrojů vykázaný na finančním účtu ve výši 182,1 mld. Kč (o 27,9 mld. Kč více) byl dán především přílivem PZI včetně reinvestovaného zisku a nákupy tuzemských dluhových cenných papírů zahraničními investory v rámci portfoliových investic. Poměr salda finančního účtu k HDP se tak zvýšil o 0,7 p.b. na 5,0 %. Největší vliv na výslednou bilanci měl příliv přímých investic ze zahraničí ve výši 129,5 mld. Kč (o 73,7 mld. Kč více), z toho skoro dvě třetiny tvořil reinvestovaný zisk. Devizové rezervy ČNB po vyloučení vlivu kurzových rozdílů vzrostly o 41,4 mld. Kč.

4.4. Měnové kurzy

Česká koruna si v uplynulém roce zachovala pozici stabilní a na středoevropský region relativně bezpečné měny a pokračuje v dlouhodobém trendu posilování.

Nominální směnný kurz koruny posílil v roce 2010 vůči EUR v průměru o 4,6 %. Kolísání kurzu v průběhu roku bylo mírné, měsíční průměr se pohyboval mezi 24,53 až 26,14 CZK/EUR. Na druhou stranu proti USD koruna oslabila o 0,3 %.

Graf č. 10: Nominální směnný kurz CZK vůči USD a EUR

Pramen: ČNB

Volatilita kurzových pohybů vůči USD byla mnohem výraznější než ve vztahu k EUR, kurz se pohyboval od 17,64 do 21,12 CZK/USD. Rozdílný vývoj kurzu koruny k EUR a USD byl dán vzájemným vztahem směnného kurzu mezi těmito měnami. Ten byl nejvíce ovlivněn evropskou dluhovou krizí.

4.5. Devizové rezervy

Stav devizových rezerv centrální banky k 31. prosinci 2010 činil 801,4 mld. Kč, tj. 32,0 mld. EUR, což zhruba odpovídá objemu čtyř měsíců dovozu zboží a služeb.

5. Měnový vývoj a finanční trh

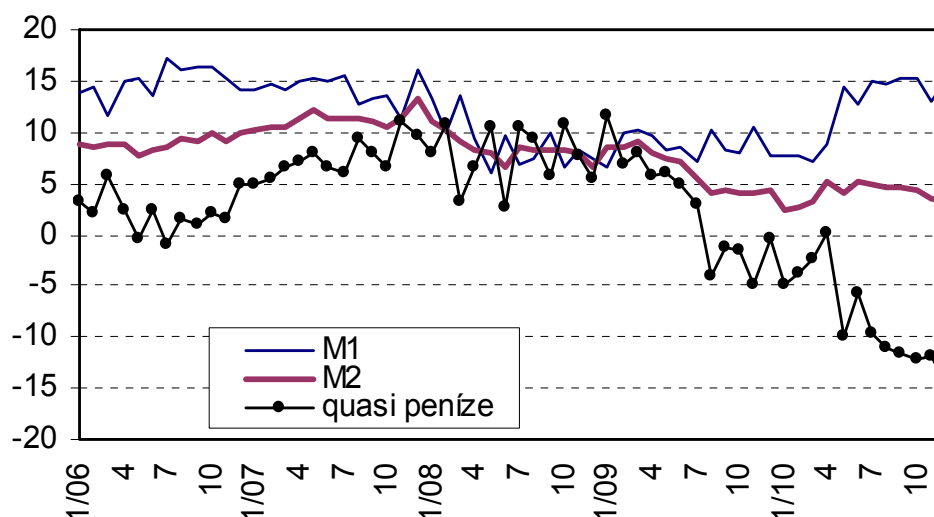
5.1. Měnový přehled

5.1.1. Měnové agregáty (pasiva)

Oživování hospodářského růstu v roce 2010 bylo doprovázeno růstem peněžní zásoby (agregát M2) o 4,0 %, což bylo o 2,2 p.b. méně než v roce 2009.

Ve struktuře M2 se výrazně zvýšila preference likvidity. Růst vysoce likvidních peněz (M1) dosáhl průměrné výše 12,2 %. Quasi peníze (rozdíl agregátů M2 a M1) naopak v roce 2010 meziročně klesaly, v průměru o 8,1 %. Tento vývoj odrážel přesun vkladů s dohodnutou splatností a výpovědní lhůtou do jednodenních vkladů. Celkové vklady vzrostly v průměru o 4,9 % (o 1,5 p.b. pomaleji než v roce 2009), z toho celkové vklady domácností meziročně vzrostly o 5,4 % (zpomalení o 5,1 p.b.), vklady podniků se zvýšily v průměru o 4,0 % (oproti poklesu v roce 2009 o 1,7%).

Graf č. 11: Měnové agregáty, (růst v %)

Pramen: ČNB

5.1.2. Úvěry (aktiva)

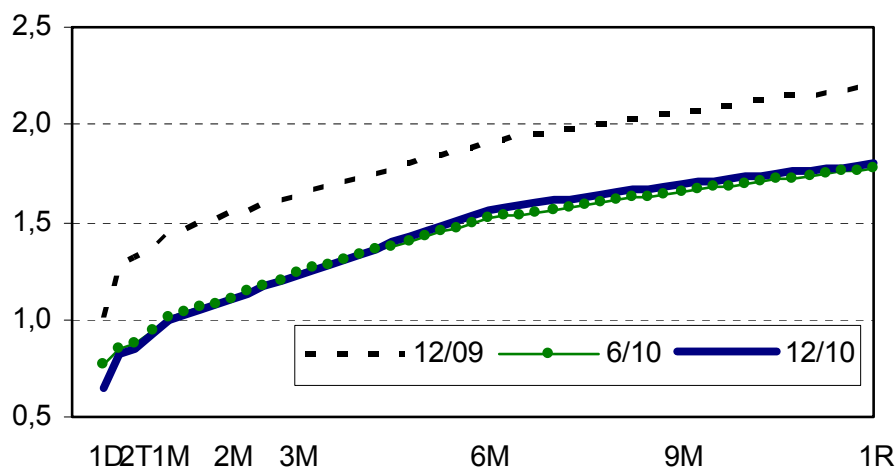
Úvěry poskytnuté podnikům a domácnostem vzrostly meziročně v průměru o pouhých 0,9 % (zpomalení o 6,6 p.b.). Zpomalení zaznamenal jak růst úvěrů domácnostem (ze 16,3 % v roce 2009 na 8,7 % v roce 2010), tak úvěry podnikům (z 0,2 % na pokles o 6,5 %). U domácností i v souvislosti s nízkým růstem disponibilních příjmů a vysokou mírou nezaměstnanosti zpomalily zejména úvěry na nákup bytových nemovitostí. U nefinančních podniků se výrazně zpomaloval pokles krátkodobých úvěrů do 1 roku (převážně ke krytí provozních nákladů), dlouhodobé úvěry nad 5 let (převážně investičního charakteru) v průběhu roku růst zvyšovaly. Meziroční pokles úvěrů se splatností od 1 do 5 let osciloval okolo 15 %. Čistý úvěr vládě vzrostl na 224 mld. Kč v prosinci 2010, tj. cca 10 % celkových domácích úvěrů.

Pohledávky se selháním (non-performing loans)⁹ se dále zvyšovaly, což úzce souvisí s platební (ne)schopností podniků a domácností. Podíl pohledávek se selháním na celkových úvěrech domácností se během roku 2010 zvýšil ze 4,1 % na 5,2 %, v případě nefinančních podniků z 8,3 % na 9,7 %. Absolutní objem úvěrů se selháním činil v prosinci 2010 pro domácnosti a nefinanční podniky 114,7 mld. Kč a proti předchozímu roku byl o 23,4 mld. Kč vyšší.

5.2. Úrokové sazby

Zvýšená nervozita na finančních trzích v souvislosti s dluhovou krizí v Řecku v květnu 2010 ovlivnila i chování hlavních centrálních bank. ECB obnovila opatření na podporu finančních trhů s cílem odvrátit možný přeliv řeckých problémů do dalších zadlužených ekonomik. Hlavní refinanční sazba ECB zůstala na 1,00 %, americký Fed držel úrokové pásmo v rozmezí 0–0,25 %. Bankovní rada ČNB snížila v květnu 2010 úrokovou sazbu pro dvoutýdenní repo operace (2T repo) o 0,25 p.b. na 0,75 %.

Graf č. 12: Krátkodobá peněžní výnosová křivka, % p. a.

Pramen: ČNB

Průměrná hodnota tříměsíční sazby PRIBOR se během roku 2010 snížila o 0,4 p.b. na 1,2 %, rozpětí proti 2T repo sazbě se však snižovalo jen nevýznamně a dosahovalo stále zvýšených úrovní okolo 0,5 p.b. Výnosová křivka mezibankovních úrokových sazeb PRIBOR se mezi prosincem 2009 a prosincem 2010 posunula směrem dolů (průměrně o 0,4 p.b.), což souviselo zejména s poklesem 2T repo sazby.

Průměrné úrokové sazby z celkových úvěrů nefinančním podnikům klesly během roku 2010 o 0,2 p.b. na 4,0 %, zatímco sazby z celkových úvěrů domácnostem stagnovaly na 7,0 %. Podobné tendence se projevily i u sazeb z nových úvěrů. Nefinančním podnikům se průměrné úvěrové sazby v roce 2010 snížily o 0,3 p.b. na 4,0 %, domácnostem naopak o 0,3 p.b. vzrostly na 14,6 %.

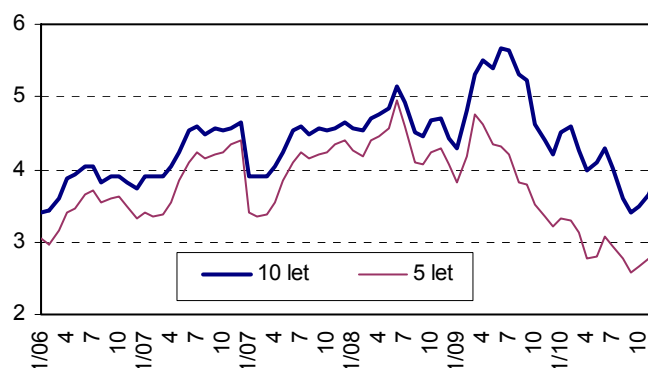
Rozpětí úrokových sazeb z nových úvěrů a tržních úrokových sazeb (měřeno 3M sazbou PRIBOR) zůstává vysoké. V případě nefinančních podniků činil spread v prosinci 2010 hodnoty 2,7 p.b. (průměr 2005–2007 byl 1,8 p.b.), u domácností 13,5 p.b. (průměr 2005–2007 dosáhl 8,6 p.b.). Důvodem zvýšených hodnot je pomalejší a částečně omezená reakce úvěrových sazeb na změny tržních mezibankovních sazeb.

⁹ Pohledávky se selháním dle vyhlášky ČNB č. 123/2007 Sb., jsou ty, jejichž platba jistiny nebo úroku je opožděna o 90 dní a více.

Průměrné úrokové sazby z celkových i nových vkladů měly v roce 2010 slabou tendenci ke snižování. Sazby celkových vkladů nefinančních podniků se v prosinci 2010 dostaly na 0,5 %, sazby z vkladů domácností na 1,2 % (oboje mizr. nižší o 0,1 p.b.).

Výnosy státních dluhopisů do doby splatnosti byly v průměru za rok 2010 o cca 1 p.b. nižší než v roce 2009. Výnosy z 5letých státních dluhopisů poklesly o 94 b.b. na 2,51 %, výnosy 10letých státních dluhopisů se snížily o 96 b.b. na 3,71 %. Spread mezi výnosy do splatnosti 5letých a 10letých státních dluhopisů se v průběhu roku v zásadě snižoval, což signalizuje sbližování názorů trhu na budoucí inflaci a hodnocení rizikových premií v daných časových horizontech. Pokles rizikové premie českých dluhopisů je zřejmý ze snižování spreadu 10letých státních dluhopisů proti německým z maxima 172 b.b. v červnu 2010 (bezprostředně po dluhopisové krizi v Řecku) na 98 b.b. v prosinci 2010.

Graf č. 13: Výnosy státních dluhopisů, % p. a.

Pramen: ČNB

Objem obchodů realizovaných na pražské burze (BCPP) během roku 2010 dosáhl 917 mld. Kč, aktivita proti roku 2009 byla téměř o 13 % nižší. Z celkového objemu obchodů připadlo na dluhové cenné papíry 527 mld. Kč. Měřeno indexem PX akcie na BCPP posílily v průměru za rok 2010 o 21,9 % a na konci prosince si meziročně připsaly 9,6 %.

II. Veřejné rozpočty

V roce 2010 došlo k meziročnímu snížení deficitu veřejných rozpočtů, které jsou ještě stále zasaženy nedávnou krizí. Jako zásadní příčiny zmírnění negativních tendencí lze označit posílení příjmové strany, pokles výdajů a také vázání výdajů ve výši téměř 18 mld. Kč v průběhu roku.

Zmírnila se fiskální expanze, o čemž svědčí zlepšení salda primární bilance a čistého peněžního toku z provozní činnosti. Pozitivní tendencí je vývoj podílu deficitu pro fiskální cílení na HDP, který se v meziročním srovnání i oproti původním předpokladům snížil. Přetrvává však vysoký podíl mandatorních výdajů, což je výsledkem politik realizovaných v minulých letech. V jejich struktuře nedochází k výrazným posunům. Z hlediska dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí nebyly učiněny zásadní nebo dostatečné změny.

Vývoj dluhu kopíruje vývoj hospodaření veřejných rozpočtů. Příčinou jsou nejen důsledky krize, ale také v minulosti založené výdajové trendy. Přestože zadlužení nadále rostlo, náklady spojené s jeho obsluhou v roce 2010 strmě poklesly. Zásluhu na tom měl především pokles rizikové premie v důsledku úsporné politiky nové vlády a očekávání dalšího konsolidačního a reformního úsilí. Náklady dluhové služby jsou trvalou zátěží výdajové strany veřejných rozpočtů.

Podíl dluhu veřejných rozpočtů na HDP roste, avšak ve srovnání s jinými zeměmi není jeho úroveň zatím vysoká. Jeho růst byl ale doposud zpomalován využíváním privatizačních příjmů k financování deficitů, jejichž vliv téměř dozněl. Ke zvolnění růstových tendencí u dluhu by mohlo přispět pouze zmírnění růstu deficitů veřejných rozpočtů.

Materiál prezentuje údaje za veřejné rozpočty ve statistickém standardu Government Finance Statistics Manual 2001 (dále GFS 2001). Základní rozdíly mezi touto a dříve implementovanou metodikou obsahuje pro připomenutí níže uvedený metodický box.

Z důvodů v něm uvedených nejsou údaje o hospodaření veřejných rozpočtů uvedené v Návrhu zákona o státním rozpočtu pro rok 2010 v některých příjmových a výdajových položkách plně srovnatelné. Při porovnávání rozpočtovaných a dosažených příjmů a výdajů (a tím i salda) za rok 2010 se text přesto soustřeďuje na srovnání položek a ukazatelů s metodicky obdobným obsahem. V čase jsou nicméně údaje v materiálu metodicky zcela konzistentní.

Metodický box

Data jsou vykazována na základě metodiky peněžních toků, čemuž odpovídá seskupování příjmových a výdajových operací a potřebné metodické úpravy. Vládní statistika je konstruována jako součet jednotlivých složek veřejných rozpočtů, kde je následně uplatněna konsolidace příjmů a výdajů za účelem vyloučení vzájemných vztahů mezi jednotlivými složkami vládního sektoru. Hospodaření veřejných rozpočtů zachycuje příjmové a výdajové operace týkající se státního rozpočtu vč. Národního fondu a od r. 2006 zdrojů z privatizace (bývalého Fondu národního majetku zrušeného zákonem č. 178/2005 Sb.), mimorozpočtových fondů (státních fondů a Pozemkového fondu ČR), veřejného zdravotního pojištění a územních samosprávných celků (obce, kraje, dobrovolné svazky obcí a regionální rady regionů soudržnosti).

Přechod z metodiky GFS 1986 na GFS 2001

Mezinárodní měnový fond (dále jen MMF) zpracoval novou metodiku vykazování vládní finanční statistiky, která se řídí manuálem Government Finance Statistics Manual 2001 (dále jen GFS 2001). Na jeho základě jsou sledovány nejen transakce veřejných rozpočtů (příjmy, výdaje, financování) realizované na peněžní bázi a ze stavových veličin dluh, které byly vykazovány podle metodiky GFS 1986, ale zaznamenávají se i operace související se vznikem, zánikem či přeměnou pohledávek a závazků a s ostatními ekonomickými toky jako jsou např. zisky či ztráty z držby aktiv a závazků. Vedle tokových operací je sestavována rozvaha aktiv a závazků. Institucionální pokrytí podle metodiky GFS 1986 vycházelo z funkčního pojetí definice sektoru vlády, GFS 2001 zahrnuje do sektoru vlády instituce na základě institucionálního pojetí. Institucionální pokrytí je tak definováno shodně s metodikou Evropského systému národních a regionálních účtů 95 (dále jen ESA 95). Od r. 2003 Ministerstvo financí na doporučení Mezinárodního měnového fondu započalo s postupnou implementací vládní finanční statistiky za veřejné rozpočty v nové metodice MMF podle již zmíněného manuálu GFS 2001. Na základě doporučení MMF o postupu implementace byla v letech 2001 až 2004 data z formátu GFS 1986 transformována podle stanovených úprav do výkazu zdrojů a užití peněžních prostředků, výkazů příjmů a výdajů a dalších souvisejících výkazů GFS 2001 bez změny institucionálního vymezení. Od r. 2005 jsou tyto výkazy zpracovávány na základě prvotních dat. Vzhledem k tomu, že v současné fázi implementace je institucionální pokrytí GFS 1986 a GFS 2001 shodné, přechází Ministerstvo financí ke zveřejňování dat v novém formátu. Cílem je dosažení shodného institucionálního pokrytí metodiky GFS 2001 s vymezením sektoru vládních institucí v metodice ESA 95. V dalších letech se tudíž předpokládá rozšíření institucionálního pokrytí veřejných rozpočtů o další subjekty (např. vybrané ústředně a místně řízené příspěvkové organizace, veřejné vysoké školy nebo Správu železniční dopravní cesty.).

Základní rozdíly mezi GFS 2001 a GFS 1986:

V rámci příjmů a výdajů došlo k částečné změně kategorií příjmových a výdajových položek. Mezi hlavní změny patří:

- samostatně nejsou vykazovány celkové kapitálové příjmy a kapitálové výdaje. Z příjmů a výdajů byly vyčleněny operace týkající se nákupu a prodeje nefinančních aktiv. V této souvislosti je nově podobně jako v metodice ESA 95 sledována kategorie peněžních toků z investic do nefinančních aktiv. Další část kapitálových výdajů související s příjmovými a výdajovými dotacemi a transfery byla zahrnuta do provozních příjmů a výdajů. Nicméně tabulky v tomto materiálu obsahují mimo rámec metodiky GFS 2001 i celkové hodnoty za příjmy a výdaje včetně prodeje a pořízení nefinančních aktiv;
- platby sociálních příspěvků hrazené veřejnými rozpočty za své zaměstnance, které byly v metodice GFS 1986 konsolidovány, zůstávají součástí příjmů a výdajů příslušných kategorií;
- u daňových příjmů dochází ke snížení daně z přidané hodnoty o odvody vlastních zdrojů ES do rozpočtu EU podle DPH;
- kategorie čistých půjček (tj. poskytnuté půjčky minus jejich splátky) není v metodice GFS 2001 součástí výdajů, tzn. tyto operace neovlivňují deficit veřejných rozpočtů, ale jsou součástí pohledávek zachycených v rámci financování;
- výdaje na realizaci vysoce rizikových záruk, jejichž návratnost není jistá, jsou zahrnuty do výdajových kapitálových transferů. V metodice GFS 1986 byly klasifikovány jako půjčky. Jejich případné úhrady jsou součástí příjmů veřejných rozpočtů (nikoli splátkami dříve poskytnutých půjček jako podle GFS 1986).

V metodice GFS 2001 jsou v dané fázi implementace definovány následující kategorie bilancí:

- čistý peněžní schodek/přebytek (cash deficit/surplus) je saldem zahrnujícím peněžní toky z provozní činnosti a čistého pořízení nefinančních aktiv. Lze ho svým charakterem přirovnat k deficitu GFS 1986 očištěnému o čisté půjčky.

Toto saldo lze dále analyzovat prostřednictvím následujících ukazatelů:

- čistý peněžní tok z provozní činnosti (net cash inflow from operating activities), který představuje rozdíl mezi příjmy a výdaji z provozní činnosti. Toto saldo na rozdíl od dříve vykazovaného salda běžné bilance zahrnuje kapitálové příjmové a výdajové dotace a transfery.
- čistý peněžní tok z investic do nefinančních aktiv (net cash outflow from investments in NFAs), který představuje hodnotu nově pořízeného nefinančního majetku sníženou o příjmy z prodeje nefinančních aktiv.

Pozvolné oživení růstu spolu s realizovanými opatřeními zejména na příjmové straně vedly k meziročnímu zlepšení vývoje veřejných rozpočtů. V roce 2010 se tak saldo veřejných rozpočtů (ekvivalent dříve uváděného salda bez čistých půjček) meziročně zlepšilo o 67,7 mld. Kč a deficit činil 179,8 mld. Kč, tj. 4,9 % HDP. Ve srovnání se schválenou rozpočtovou dokumentací pro rok 2010 byl ale o 13,2 mld. Kč vyšší. Výsledek hospodaření veřejných rozpočtů byl po loňsku druhý nejhorší v historii ČR. Ve srovnání s původními předpoklady je zhoršení patrné u všech segmentů s výjimkou územně samosprávných celků, nicméně v meziročním porovnání jejich saldo spolu se státním rozpočtem zaznamenalo znatelně lepší výsledek. U státního rozpočtu dosáhl schodek 158,5 mld. Kč, což je o 5,6 mld. Kč méně, než bylo původně schváleno. Současně byl deficit státního rozpočtu ve srovnání s rokem 2009 nižší o 75,6 mld. Kč.

Deficit státního rozpočtu není shodný s deficitem prezentovaným v ostatních částech Státního závěrečného účtu za rok 2010. Z deficitu je vyloučen vliv rezervních fondů a dalších finančních operací. Původní odhad deficitu veřejných rozpočtů uvedený v Návrhu státního rozpočtu na rok 2010 nepředpokládal zapojování finančních prostředků rezervních fondů organizačních složek státu (dále OSS). Vzhledem k vyčerpání převážné většiny prostředků rezervních fondů v minulých letech dochází v aktuálním saldu veřejných rozpočtů v důsledku vlivu těchto operací ke zhoršení již jen o 0,7 mld. Kč. Od roku 2008 dochází k odlišnému zacházení s rezervními fondy. K reálným převodům nerealizovaných rozpočtovaných výdajů do rezervních fondů už nedochází, místo nich na základě uspořených prostředků vznikají nároky na výdaje příštích let. Nedochází k nadbytečnému emitování státních dluhopisů v průběhu roku, což vede k úsporám nákladů dluhové služby. Zapojování nespotřebovaných výdajů je limitováno zmocněním vlády ke snižování části těchto nároků. O stavu a pohybu nároků z uspořených výdajů je vedena zvláštní evidence. Možnost vytvářet nároky však i nadále ztěžuje predikovatelnost konečných výsledků hospodaření veřejných rozpočtů. Výsledky hospodaření veřejných rozpočtů jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 8: Vývoj sald veřejných rozpočtů

		2008	2009	2010
				<i>předběžná skutečnost</i>
Saldo	(mld Kč)	-39,1	-247,5	-179,8
Saldo	(% HDP)	-1,1	-6,8	-4,9
Saldo pro fiskální cílení	(mld Kč)	-36,8	-229,7	-151,1
Saldo pro fiskální cílení	(% HDP)	-1,0	-6,3	-4,1

Pramen: MF

Pozn.: Ze salda pro fiskální cílení jsou vyloučeny transformační náklady, operace Národního fondu a EU prostředky, které by výsledky daného roku ovlivňovaly o časový nesoulad mezi přijetím plateb z EU a jejich čerpáním. Tento ukazatel je shodný s ukazatelem používaným v návrhu střednědobého výhledu státního rozpočtu na léta 2010 a 2011. Transformační náklady představují zejména operace v minulosti státem zřízených institucí, které spravovaly nekvalitní aktiva přebíraná od jiných subjektů.

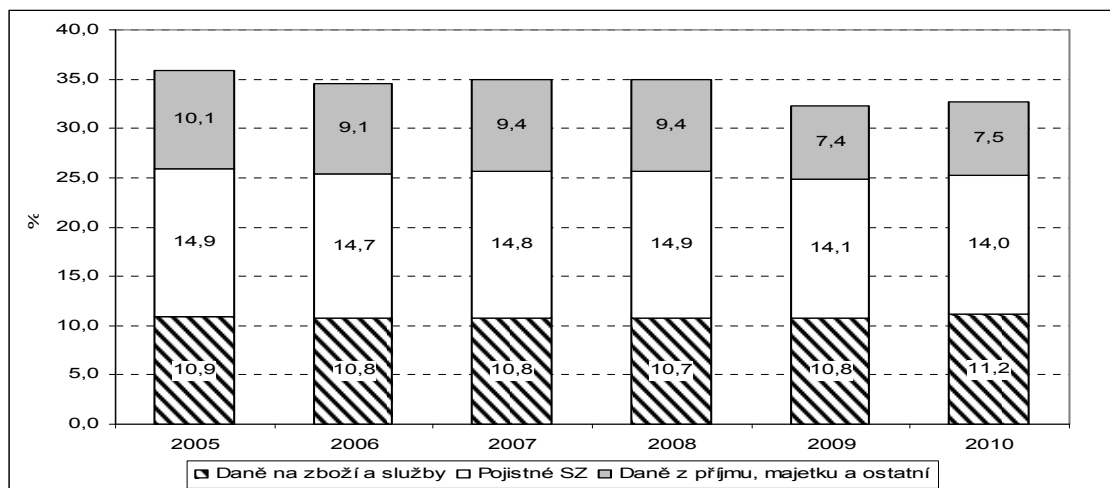
1. Příjmy veřejných rozpočtů

Ve srovnání s původními předpoklady byly příjmy nižší o 61,9 mld. Kč, což je důsledkem především trvající zhoršené ekonomické situace. Meziročně se ale vývoj celkových příjmů vrátil k růstové trajektorii. Narozdíl od roku 2009, kdy příjmy veřejných rozpočtů poklesly oproti úrovni předchozího roku o 6,4 %, v roce 2010 vzrostly o 2,8 %. Hlavním důvodem byla opatření přijatá na posílení příjmové strany; došlo ke zvýšení obou sazeb DPH o 1 p.b., zvýšení sazby daně z nemovitosti a také ke zvýšení sazeb spotřební daně z pohonných hmot, lihu, piva a tabákových výrobků. Zvýšení daňové zátěže vedlo k meziročnímu růstu konsolidované daňové kvóty včetně pojistného o 0,4 p.b. na 32,7 % HDP (viz Graf č. 14).

Celkové daňové příjmy včetně pojistného na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění (dále jen pojistné) byly ve srovnání s předpoklady v Návrhu státního rozpočtu pro rok 2010 nižší o 66,4 mld. Kč, meziročně vzrostly o 3,3 %, přičemž k vyššímu inkasu došlo v podstatě u všech typů daní. Oproti předpokladům rozpočtové dokumentace byly nižší především výnosy z daně z příjmů právnických osob a ze spotřebních daní. U první jmenované daně byl výběr ovlivněn poklesem sazby z 21 % na 20 % a projevil se také zvýšený počet žádostí podniků o snížení či prominutí záloh a uplatnění ztrát vytvořených v minulých letech. Výběr spotřebních daní sice pozitivně ovlivnilo zvýšení sazeb, ne však v takové míře, jak bylo původně očekáváno. Ve struktuře daňových příjmů dochází k obnovení růstového trendu podílu nepřímých daní. Objem pojistného na sociální zabezpečení meziročně mírně vzrostl, nicméně stejně jako příjmové daně nedosáhl předkrizové úrovně roku 2008.

U nedaňových příjmů došlo meziročně rovněž k pozitivní odchylce, ve srovnání s původními předpoklady se podařilo získat o cca 7 mld. Kč více těchto obtížně predikovatelných příjmů (dividendy, vratky transferů z minulých let apod.).

Graf č. 14: Podíl výnosu daní na HDP v %

Pramen: MF

Tabulka č. 9: Vývoj příjmů veřejných rozpočtů

		Konsolidované veřejné rozpočty (mld. Kč)			Podíl na HDP (%)		
		2008	2009	2010	2008	2009	2010
				<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
	CELKOVÉ PŘÍJMY	1478,2	1383,9	1422,3	40,1	38,2	38,5
1	PŘÍJMY Z PROVOZNÍ ČINNOSTI:	1461,0	1355,3	1400,5	39,6	37,4	37,9
11	Daně	742,8	660,4	690,8	20,1	18,2	18,7
111	Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	330,9	254,7	260,9	9,0	7,0	7,1
1111	Placené fyzickými osobami	143,3	127,5	131,3	3,9	3,5	3,6
1112	Placené společnostmi a ostatními podniky	187,6	127,1	129,6	5,1	3,5	3,5
113	Daně z majetku	15,5	14,4	16,4	0,4	0,4	0,4
114	Daně ze zboží a služeb (Z a S)	396,3	391,1	413,4	10,7	10,8	11,2
1141	Obecné daně ze zboží a služeb (DPH) ¹⁾	249,2	248,1	263,9	6,8	6,8	7,1
1142	Spotřební daně	133,0	131,1	138,3	3,6	3,6	3,7
1144	Daně ze zvláštních služeb	2,2	2,1	1,8	0,1	0,1	0,0
1145	Daně z používání zboží, z povolení používat zboží a provozovat činnost	11,8	9,8	9,5	0,3	0,3	0,3
12	Sociální příspěvky	548,2	509,7	517,5	14,9	14,1	14,0
121	Příspěvky na sociální zabezpečení	529,9	495,9	503,4	14,4	13,7	13,6
1211	Příspěvky zaměstnanců	130,1	113,6	116,9	3,5	3,1	3,2
1212	Příspěvky zaměstnavatelů	364,9	338,5	349,2	9,9	9,3	9,5
1213	Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	32,8	39,2	35,3	0,9	1,1	1,0
122	Ostatní sociální příspěvky	18,3	13,8	14,0	0,5	0,4	0,4
13	Dotace	60,5	79,6	84,9	1,6	2,2	2,3
131	od zahraničních vlád	0,1	0,2	0,4	0,0	0,0	0,0
1311	Běžné	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
1312	Kapitálové	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0
132	od mezinárodních organizací	60,4	79,4	84,6	1,6	2,2	2,3
1321	Běžné	26,8	33,3	36,3	0,7	0,9	1,0
1322	Kapitálové	33,6	46,2	48,2	0,9	1,3	1,3
14	Ostatní příjmy	109,5	105,6	107,3	3,0	2,9	2,9
141	Příjmy z vlastnictví	34,3	33,6	34,8	0,9	0,9	0,9
142	Prodej zboží a služeb	43,3	42,9	44,0	1,2	1,2	1,2
143	Pokuty, penále a propadnutí	3,5	5,5	4,5	0,1	0,2	0,1
144	Dobrovolné transfery jiné než dotace	11,9	15,0	16,3	0,3	0,4	0,4
145	Ostatní příjmy jinde nezařazené	16,6	8,6	7,7	0,4	0,2	0,2
3	PRODEJ NEFINANČNÍCH AKTIV	17,3	28,7	21,8	0,5	0,8	0,6
311.2	Fixní aktiva	9,6	9,5	9,8	0,3	0,3	0,3
314.2	Nevyráběná aktiva	7,7	19,2	12,0	0,2	0,5	0,3

Pramen: MF

¹⁾ DPH (kód 1141) je v souladu s metodikou GFS 2001 snižena o odvod do rozpočtu EU (viz metodický box) a o tuto částku je proto její výše nižší než je údaj o DPH v jiných částech SZÚ.

2. Výdaje veřejných rozpočtů

Celkové výdaje veřejných rozpočtů byly o 48,7 mld. Kč nižší, než činil původní předpoklad. Zároveň meziročně jejich objem klesl o 1,8 % (oproti loňskému růstu 7,5 %), tj. o 29,4 mld. Kč.

Rozhodující část výdajů je stále realizována prostřednictvím běžných transferů a sociálních dávek (celkem 60,6 % celkových výdajů), přičemž růst zaznamenaly v roce 2010 pouze sociální dávky, a to o 1,1 % (o 7,0 mld. Kč). Oba druhy výdajů jsou realizovány především státním rozpočtem a zdravotními pojišťovnami a jejich podíl na HDP se v roce 2010 meziročně snížil o 0,3 p.b. na 26,3 %. Největší část (cca 3/4 výdajů státního rozpočtu) mezi těmito transfery představují mandatorní výdaje. V minulosti založená nezdravá tendence růstu těchto výdajů má na hospodaření veřejných rozpočtů negativní dopad, neboť jsou vytěsňovány ostatní veřejné výdaje, které mohou mít produktivnější formu a dochází tím ke zužování manévrovacího prostoru pro fiskální politiku. Efekty většiny přijatých opatření jsou pouze jednorázové a nerespektují nezbytnost celkové restrukturalizace výdajové struktury.

Dluh veřejných rozpočtů zvyšuje náklady spojené s jeho obsluhou. Výdaje na úroky se ve srovnání s rokem 2009 snížily o 7,8 mld. Kč, což odpovídá meziročnímu poklesu o 15,6 %. Ve srovnání s rozpočtovou dokumentací tak byly o 17,9 mld. Kč nižší. Toto snížení je ovlivněno také načasováním emise dluhopisů, která byla vydána za výhodnějších úrokových podmínek, než se původně očekávalo.

Transfery do zahraničí, ve kterých rozhodující podíl představují odvody vlastních zdrojů do rozpočtu EU, zůstaly přibližně stejné.

Tabulka č. 10: Vývoj výdajů veřejných rozpočtů

		Konsolidované veřejné rozpočty (mld. Kč)			Podíl na HDP (%)		
		2008	2009	2010	2008	2009	2010
				<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
	CELKOVÉ VÝDAJE	1517,3	1631,5	1602,1	41,1	45,0	43,4
2	VÝDAJE NA PROVOZNÍ ČINNOST	1421,1	1513,2	1494,9	38,5	41,7	40,5
21	Náhrady zaměstnancům	141,4	146,6	145,9	3,8	4,0	4,0
211	Mzdy a platy	106,5	111,3	110,7	2,9	3,1	3,0
212	Sociální příspěvky	34,9	35,3	35,2	0,9	1,0	1,0
22	Užití zboží a služeb	133,4	148,1	142,1	3,6	4,1	3,8
24	Úroky	44,7	49,6	41,9	1,2	1,4	1,1
25	Běžné transfery	272,6	301,9	300,7	7,4	8,3	8,1
251	Veřejným společnostem	206,5	205,6	206,1	5,6	5,7	5,6
2511	Nefinančním společnostem	0,0	198,8	200,6	-	5,5	5,4
2512	Finančním společnostem	0,0	6,7	5,5	-	0,2	0,1
252	Soukromým společnostem	66,2	96,3	94,7	1,8	2,7	2,6
26	Dotace	29,0	30,3	30,6	0,8	0,8	0,8
262	Mezinárodním organizacím	29,0	30,3	30,6	0,8	0,8	0,8
2621	Běžné	29,0	30,3	30,6	0,8	0,8	0,8
27	Sociální dávky	618,0	663,8	670,7	16,8	18,3	18,2
271	Dávky sociálního zabezpečení	618,0	663,6	670,6	16,8	18,3	18,2
28	Ostatní výdaje	181,9	172,9	163,0	4,9	4,8	4,4
282	Ostatní výdaje jinde nezařazené	181,8	172,9	162,9	4,9	4,8	4,4
2821	Ostatní běžné výdaje	30,9	31,5	33,4	0,8	0,9	0,9
2822	Ostatní kapitálové výdaje	150,9	141,3	129,5	4,1	3,9	3,5
3	NÁKUP NEFINANČNÍCH AKTIV	96,2	118,3	107,3	2,6	3,3	2,9
311.1	Fixní aktiva	93,4	115,8	105,2	2,5	3,2	2,8
313.1	Cennosti	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
314.1	Nevyráběná aktiva	2,8	2,5	2,0	0,1	0,1	0,1
	SALDO	-39,1	-247,5	-179,8	-1,1	-6,8	-4,9
	SALDO pro fiskální cílení	-36,8	-229,7	-151,1	-1,0	-6,3	-4,1
	Čistý peněžní tok z provozní činnosti	39,8	-157,9	-94,4	1,1	-4,4	-2,6
	Saldo primární bilance	5,6	-197,9	-137,9	0,2	-5,5	-3,7

Pramen: MF

3. Salda veřejných rozpočtů

Hospodaření veřejných rozpočtů dopadlo ve srovnání s rokem 2009 lépe a skončilo deficitem 179,8 mld. Kč – tedy 4,9 % HDP. Snížení deficitu je patrné zejména u hospodaření státního rozpočtu, pozitivní vývoj zaznamenaly také místní rozpočty, jejichž výsledek hospodaření přešel z deficitního do v podstatě vyrovnaného stavu.

Tabulka č. 11: Vývoj struktury salda veřejných rozpočtů v mld. Kč

		2008	2009	2010 <i>předběžná skutečnost</i>
I	Státní rozpočet¹⁾	-78,1	-221,5	-175,9
II	Mimorozpočtové fondy celkem	12,2	5,0	2,7
	PF ČR	1,1	-1,0	-1,3
	Státní fondy ²⁾	11,1	6,0	4,0
III	Veřejné zdravotní pojištění	10,8	-6,4	-6,9
IV	Územní samosprávné celky	16,1	-24,7	0,3
V	SALDO	-39,1	-247,5	-179,8

Pramen: MF

¹⁾ Mimo státní rozpočet jsou zde dále zahrnuty operace Národního fondu, bývalého Fondu národního majetku, který byl zrušen zákonem č. 178/2005 Sb.(nyní zdroje z privatizace) a čistý dopad vyloučení převodů z/do rezervních fondů.

²⁾ Státní fondy: SFK, SFŽP, SFČK, SFRB, SFDI a SZIF

Hlavní příčinou tohoto vývoje je obnovení růstu příjmů a také snížení výdajů, což je především výsledkem přijatých opatření.

Vyrovnanost čistého peněžního toku z provozní činnosti je jednou z podmínek zdravých veřejných financí. Tento ukazatel, který představuje rozdíl mezi provozními příjmy a provozními výdaji, se ve srovnání s rokem 2009 zlepšil o 63,6 mld. Kč, přičemž schodek klesnul na 94,4 mld. Kč.

Dalším z ukazatelů, který je používán pro hodnocení fiskální politiky, je primární deficit, vypočtený jako deficit očištěný o výdaje spojené s úroky z dluhu veřejných rozpočtů (ty jsou důsledkem politik minulých období).

Saldo primární bilance se v roce 2010 meziročně zlepšilo o 60,0 mld. Kč, což představuje zlepšení o 1,7 p.b. v relativním vyjádření k HDP, a dosáhlo schodku 137,9 mld. Kč, v podílovém vyjádření 3,7 % HDP.

Tabulka č. 12: Vývoj sald v mld. Kč a % HDP

	2008	2009	2010	2008	2009	2010
			<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	39,8	-157,9	-94,4	1,1	-4,4	-2,6
Saldo primární bilance	5,6	-197,9	-137,9	0,2	-5,5	-3,7

Pramen: MF

Dalším analyzovaným ukazatelem je saldo pro fiskální cílení, jehož vývoj je patrný z tabulky č. 6. Po výrazném růstu tohoto salda, resp. schodku v roce 2009 dochází v roce 2010 k jeho poklesu. Ke zlepšení došlo téměř u všech složek veřejných rozpočtů. Deficit veřejných rozpočtů v metodice fiskálního cílení byl o 0,9 p.b. nižší, než bylo původně stanoveno, a činil 4,1 % HDP. Podobně jako u primární bilance i vývoj tohoto ukazatele z části indikuje restriktivnější charakter realizovaných opatření fiskální politiky.

Tabulka č. 13: Vývoj struktury salda veřejných rozpočtů pro fiskální cílení v mld. Kč

		2008	2009	2010 <i>předběžná skutečnost</i>
I	Státní rozpočet	-75,0	-205,7	-139,9
II	Mimorozpočtové fondy celkem	12,0	4,5	2,4
	PF ČR	1,1	-1,0	-1,3
	Státní fondy	10,9	5,5	3,8
III	Veřejné zdravotní pojištění	10,8	-6,4	-6,9
IV	Územní samosprávné celky	15,4	-22,1	-6,8
	SALDO pro fiskální cílení	-36,8	-229,7	-151,1

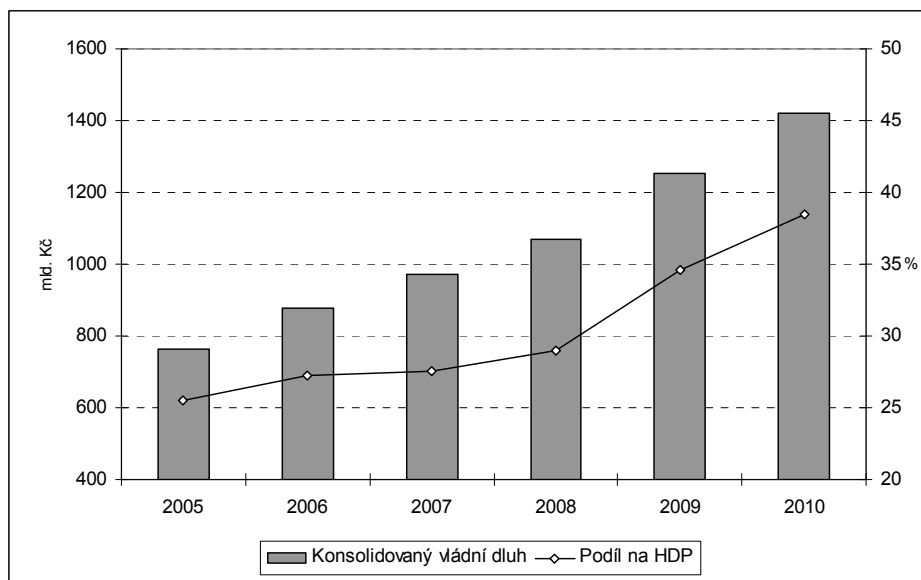
Pramen: MF

4. Dluh veřejných rozpočtů

Data o výši dluhu územních samosprávných celků (a tudíž i o celkové výši dluhu veřejných rozpočtů¹⁰) jsou odhadem, který může být v budoucnu zpřesněn. Je tomu tak proto, že doposud nebylo ukončeno zpracování účetních výkazů místních rozpočtů. K tomuto zpoždění došlo v důsledku nově implementovaného Centrálního systému účetních informací státu.

Trvale deficitní hospodaření veřejných rozpočtů vede ke kumulaci dluhu. Jeho meziroční růstová dynamika mírně zpomalila, vzrostl o 13,5 % a v roce 2010 tak odhad dluhu veřejných rozpočtů činí 1 423,0 mld. Kč, tj. 38,5 % HDP. Z grafu č. 2 je patrné, že objem tohoto dluhu se od roku 2005 téměř zdvojnásobil.

Graf č. 15: Vývoj konsolidovaného dluhu v mld. Kč a jeho podíl na HDP v %

Pramen: MF

¹⁰ Dluh veřejných rozpočtů je generován výsledky hospodaření jednotlivých složek veřejných rozpočtů definovaných podle metodiky peněžních toků, tj. státního rozpočtu vč. Národního fondu a od r. 2006 zdrojů z privatizace (bývalého Fondu národního majetku zrušeného zákonem č. 178/2005 Sb.), mimorozpočtových fondů (státních fondů, dále Fondu národního majetku (do r. 2005) a Pozemkového fondu ČR), veřejného zdravotního pojištění a územních samosprávných celků (obce, kraje, dobrovolné svazky obcí a regionální rady regionů soudržnosti).

Hlavní příčinou růstu dluhu zůstává přetrvávající deficitní hospodaření státního rozpočtu. Dluh je generován zejména růstem státního dluhu, který má ve struktuře celkového dluhu nejvyšší váhu. Jeho podíl od roku 1996 postupně narůstá a v roce 2010 činil 92,6 %. Konsolidovaný státní dluh¹¹ meziročně vzrostl o 14,2 % na 1 320,5 mld. Kč. Státní dluh ČR vykazuje rostoucí trend již od roku 1996 a od tohoto roku také roste s výjimkou let 2001 a 2003 rychleji než celkový dluh veřejných rozpočtů.

Odhadovaný dluh územních samosprávných celků se meziročně zvýšil o 2,4 % a činil 102,4 mld. Kč. Obce a kraje financují některé své potřeby z úvěrových zdrojů a využívají tak prostor, který jim legislativa poskytuje. Obdobně je tomu i u mimorozpočtových fondů, kde v roce 2010 vykazují zadlužení Státní zemědělský intervenční fond a Státní fond životního prostředí. Zdravotní pojišťovny vykazují zanedbatelný dluh, jeho výše se ale zvýšila z několika miliónů na 0,1 mld. Kč.

Ve srovnání s ostatními zeměmi není úroveň dluhu ČR vysoká, nicméně v posledních letech je přímo varujícím signálem jeho zrychlující se dynamika a skutečnost, že jeho růst byl dosud citelně zpomalován inkasem privatizačních příjmů, jejichž vliv vzhledem k pozvolnému ukončení privatizačního procesu neustále slábne. V budoucnu tak bude mít dosažená výše deficitu těsnější vliv na růst dluhu.

Tabulka č. 14: Vývoj dluhu a jeho struktury

	Hrubý konsolidovaný dluh veřejných rozpočtů (mld. Kč)			Podíl na HDP v %		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
			<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
Hrubý konsolidovaný dluh VR	1 070,8	1 254,0	1 423,0	29,0	34,6	38,5
Státní dluh (konsolidovaný)	979,6	1 155,9	1 320,5	26,6	31,9	35,8
Dluh mimorozpočtových fondů	0,7	1,1	2,8	0,0	0,0	0,1
Dluh veřejného zdravotního pojištění	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Dluh územně samosprávných celků	94,7	100,0	102,4	2,6	2,8	2,8

Pramen: MF

¹¹ Konsolidace u státního dluhu představuje snížení o emitované státní dluhopisy, které byly nakoupeny z prostředků na tzv. Jaderném účtu, účtu Rezervy pro důchodovou reformu, popř. Souhrnném účtu řízení likvidity státní pokladny.